

Клод СИМОН

ИНВЕНТАР

На панону лево од прозора (изнад малог стола подупирући писаћу машину, постављену дијагонално у углу просторије) план града са скупом кућа жуто обележеним, улицама исцртаним правилним квадратићима („...као решетка канала, говорио је Американац, и када би се дигла испод ње би се нашао леи мртворођеног детета умотан у старе новине — старе, односно старе месец дана — пуне провокативних наслова. То толико смрди: на карфиол или празилук по степеништу ђумеза, ни затворени штенци: ништа него стрвина, фетус са превеликом главом повијеном у штампани папир, ништа до мали макроцефалус преминуо пре времена зато што доктори нису били истог мишљења и бачен у канале у мртвачком покрову речи...“, тип има главу наставника који се налазио иза малог стола на својој столици (или боље катедри) немачког бискупа Реформе гледајући га у том тренутку не одобравајући, говорећи: „о престани!“, Американац који је седео задњицом на ивици дугачког трпезаријског стола довршавајући да угура последњи метак у шаржер, неприметно увлачећи шаржер у кундак свог огромног револвера... „смрдљива мумија умотана и задављена пупчаном врпцом километарским ентузијастичким реченицама откуцаним на врпци за машину занесењачком армијом страних дописника либералне штампе. Жртва пре инфантилне болести и револуције: кумство и поштовање часног Manchester Guar-a ...“, и наставник: „О, затвори то“, Американац устајући (бришући задњицу, клизајући се, усправљајући се — или боље рећи развијајући се, одмотавајући се у вис — гурајући револвер у појас својих панталона, поново закопчавајући свој сако на пупку, приближавајући се прозору, нагињући се на балкон, говорећи, окренут леђима онима који су заузимали просторију, као небу (па ипак на шпанском): „Дакле у колико сати је та сахрана?“, наставник упућујући му поглед, затим слежући раменима), паралелним авспијам пресечелим дијагоналама које секу косо правилне скупове кућа у облику квадрата (али углове сваког окрњеног квадрата, тако да у стварности, са сваким од њихових сечених углова добијале изглед осмоугла са четири велике стране и четири мале), и студенту

* ОДИОМАК ИЗ РОМАНА „LA PALACE“ (1965) ПРОВОДНОГ ОДНШЊЕГ ДОБИТНИКА НОВЕ ДО-ВИ ПЕН РАДЕ И НАЈУЧЕ ДЛШЊЕГ С АВРЕМЕНОГ ФРАНУСКОГ ПИСЦА КЛОДА СИМОНА У ЧЕСТИЦА ШПАМСКЕ РЕВОЛУЦИИ

се чинило да га види целог, прљаво-жутог, на обали свог мора прљаво-плавог, безбојног, купајући у тој врсти беличасте магле помешане са димом коју је слаб али упоран ветар (недовољно јак да узталаса непомично лишће палминог дрвета, али довољно јак да полако исуши тоне непрозрачног и прашњавог ваздуха) гурао је на њега непрестано, гушећи, належући на перспективе прашњавих палми, паркова са прашњавим зеленилом, суморних и тешких низова зграда једнако покривених том жућкастом прљавштином, неизбрисивом, тешке палате медених колача, арене, тешке и компликоване фонтане, блиставе и без свежине, суморне и убитачне низове улица, тргова, авенија у име краљева, светаца, догми, битака: варварски и расцветало, као застрашујући катафалк, као мртва жена на кревету од латица, туробан инвентар, туробна литанија неке немилосрдне религије, немилосрдне, арогантне, мистериозне Историје покривене гнојем, смрдљивим и неизлечивим ожиљцима:

Calle de la Cruz
Calle del Sepulcro
Calle de la Sangre
Calle del Rosario
Calle de San Cristobal
Plaza Real
Cuartel de Caballeria
Calle de Floridablanca
Via Augusta
Arenas Monumentales
Calle del Consejo de Ciento
Calle del Concilio de Tarento
Calle del Hospital de Infeciosos

у могућности да види у снажним бојама — као на поклопцима кутија за цигаре, урамљеним у двоструке медаљоне јајастог облика у сред обила завојница и позлаћених украса и под прстом мало рељефних — генерацију малоумних краљица крунисаних дијадемама и краљева са кукастим брковима и превеликим подваљцима — и иза њих вреву гувернера, вице-краљева и генерала са племовима са шиљцима и главама бандита, са мешинастим трбусима, са стегнутим торзоом у униформи пријатних боја (бела, жута или плава Девица Марије) и сазвежђем дијаманата, бискупа са јастребовим кљуном, војвоткиња, певачица са лепезама, шпекулантских изасланика, писара или адвоката изфризираних ситним ковџама (а данас ћелави, наочарима уоквиреним златом и савршеним сакоима у исти мах тамних, шивеним и упадљивим, пругастим као код макроа), банкара, баџача бомби, субрета са кецељама цевасто опеганим, чистача чизама, келнера из кафеа или бара у кратким изношеним капутима који су дошли из унутрашњости са југа где традиционално и нужно где људи заиста умиру од глади, са тридесет од четрдесет хиљада курви потребних (са допуном општинских служби), за свакодневно градског смећа, за добар рад и такорећи спокојство њихових доњих органа, од значаја у својству живе марве и санитарних инсталација, као страни краљеви укрштених аустро-немачких племена (преко жена) енглеске или француске крви употребљене за публицитет заштитних знакова за хаване или за украс касица у посластичарницама поређаних, збијених као батаљон у

оперети, са својим пискавим оперетским бојама (зелена, жута, црвена, наранџаста) под испуцаном шећерном глазуром, у њиховим колевкама, украсеним огрлицама од набраног папира.

Затим, он се виде, односно годинама касније и њему, том остатку њега самог, или још пре тај траг, та прљавштина (тај измет на неки начин), остављен иза себе, личност за спрдњу која може да се види како се креће, смешна и уображена тамо, врло далеко, као умањена гестикულიрајући, вечно понављајући на захтев памћења (па чак и без захтева): проваљујући чак и без позива, као ти глумци, ти рђави глумци мртвог и заборављеног биоскопа већ одавно, и увек спремних да поново оживе без краја на екрану трепћући исту глупу сцену завођења или хероизма, отварајући врата на режисеров знак, приближавајући се, смешећи се, подижући руку — затим још једанпут више заборав, ништавило у ком се они негде налазе, потпуно обучени, нашминкани, неуморни, жудећи за аплаузом, стојећи без сумње иза тих врата напросто пободени са својим рамом на котуру у забринutom очекивању знака односно тренутка када ће блазирани оператор једног од тих покретних биоскопа, који пушта старе делове филмова на ветру, по сеоским трговима или амбарима покренути свој мотор, дозвољавајући им по милионити пут да отворе врата, да напредују, да се смеше и дижу руку, са увек истим нетакнутим лицем, напудерисаним, које дражи, и уображеним) неограничено понављајући исти део живота, досадан, мрзак који се намеће, уплићући се на силу — с могућношћу, дакле, да се види са неком врстом чуђења мало раздраженим, неповерењем, мислећи: „То: ја? То...?“, гледајући двоструко микроскопски и преплашеним самим собом: било је то скоро петнаест година касније, а сада је седео или боље, био насађен испред бара на седишту од црвеног плиша са наслонима за лактове, ослоњен као нека врста печурке на челичну цев од прилике дебљине руке, и фиксираном ногом клиновима за под истим као на оклопу, као да је бар, цео ресторан са својим бакром, својим светлећим хромом, својој помпезном декорацијом глицинских и полу нагих жена од лакованог фајанса био замишљен по моделу тенка или ратног брода с циљем, или пре предвиђањем, евентуалних јуриша руље френетичних гусара, вашљивих и изгладнелих, способних да за трен ока све однесу и прождеру не само оно што би могло нормално да се поједе, већ и намештај, челик, плиш рачунајући и влакна — сама храна (судови пуни морских рачића, рибе, сачаме, рошчића, шунке, бибера, кришки диња или розбиф, печени пилићи, поморанџе, банане и лепљиве послastiце) изложена иза тезге у том изобиљу, тој разметљивој раскоши, која се среће само код сиромаша, заштићена настрешницом од стаклених плочица и изгланцаног метала — односно на поглед, а недоступно публици, али не и конобарима и прабини — и на изглед недодирнута и недодирљива, без намене да буде поједена — бар од клијената — али остављена ту (морски рачићи, лубенице, пилићи од картонa и тортице насликане верникопалом) једном за увек, као намирнице доношене у гробове за храну мртвима, чувар (конобар) он такође сличан мртвацу (или бар начињен, као и пилићи од браонкасте картонске материје) у свом белом сакоу, незнатно запрљаном, лица земљане боје, омршавелог, грозничавих очију, уковрцане косе улепљене бриљантинom као да је вештачка, оживљујући неком врстом испрекидане махнитости, безличан, дивљи, ужасан, као аутомат, војник на вежби: и сасвим исти мирис, исти задах устајалог уља и нужника, и с друге стране излога потпу-

но исти трг, исти ловор, исте палме, исти трбушаста голубови који претенциозно ходају по ивици плитког базена са чесмом, или забављајући се око пролазника, и с друге стране још, иза или преко или упркос фасади банке која је подигнута на тргу (најзад је изгорела, плашећи својом унутрашњошћу компликоване анатомије (не више обложеном и испуњеном утробом где су се шетали, јели, сакривали, спавали, веровали и множили милијардери беспосличара: него укрштених греда са угљеним љускама) и њена фасада пробијена са осамдесет прозора сове и оне стране ка небу, али одакле је увек изгледало да умиче, у непомичној навали, бесној и усправној, окамењеним фантомима од циновских пламенова — тако да је сада изгледала заздана, окружена као да је наставила да се држи наказна, разјапљена, тиграсто ишарана и непобеђена, одмах иза вавилонског зида и осветнички заветничког камења доношеног један по један свирепом ревношћу лакомих малих штедиша, и сакупљени и састављени и сложени под обликом плодних низова бројева банкара), и с друге стране дакле (изнад високих и танких палми — једно од деце која су бацала зрнење голубовима мора да је потрчало, уплашило их, јер они наједном одлетеше, као велики и густ облак перја, ваздух изнад трга је постао тачкаст за време неколико тренутака због многоструко трепераве и снежне завесе (неки голубови већ одмарајући се док су други једва полетели) и (из чињенице да је цртеж лета следио успињућу спиралу, спиралу која се спушта око равног простора) насупрот, извесне светле и подрхтавајуће мрље укрштавајући се као у чешљев зуб на различитим плановима с лева на десно — најближи —, и с десна на лево најудаљенији), као нека завеса крећући се амо-тамо, која му се кроз излог бара, учинила да је види, недирнуту, уздижући своју камену архитектуру, високопарну по којој је трчало с једног на други балкон јато утиснутих сита (попут тих тампона који су вишак на жиговима, претварајући од неке кратке формуле и смисла и вредност онога што је гравер настојао да симболизује у раскошности броја алегорија и украсеним орнаментима) као заносне и природне објаве изложене црвеним и црним словима целом дужином фасаде, надменим и магичним формулама освајања и поседовања — подрхтавајући лелујави вео голубова, спуштајући се и поново падајући, слабећи најзад, хладна и гола зидина банке поново се појављујући, геометријски, четвртасто, и ослобађајући се озго, насликаног лица које му се управо смеши, а он питајући се колико је времена она ту седела (не на седишту одмах до његовог — оставила је једно седиште размака са испод светлеће и црне свиле својим младим и незграпним месом као тајанствено врење, тајна — смешећи му се са тим изразом у исти мах покорним и умиљатим, невешто, трговачки, док се он не окрете, извлачећи из свог џепа свежањ нечега (не папира: више је личило на танке и длакаве комаде упијача и, наизглед, ни новац, односно било је немогуће ту прочитати неки број, разликовати нешто друго осим неке врсте прљаве буђи, зеленкасте или смеђе) и зовући конобара, гледајући га како искрсава с друге стране бара, грозничав, пропао, на располагању, међутим, рука која је држала новчанице показиваше празну чашу, покушавајући да израчуна колико има година (конобар) могао је имати (и он закључи: отприлике исто као и он), и дакле немогавши да се спречи, задржи, правећи покрет у правцу равног простора вавилонске банке говорећи: „Добро. То су направили на тргу?“, конобар диваљ, мртав, бесполан, баци брзо поглед кроз прозор, затим окрећући се, говорећи тим безлич-

ним гласом, покорним и бучним којим је најављивао поруџбине: „Si Senor!“, неприступачног лица, омршавелог, док је бројао новчанице, и поново му говорећи, неодољиво, незадрживо, говорећи дан, годину, датум који за све у граду није био онај у који се веровало, већ нешто (без пијанства — или чак много више) што никако вино, никакав алкохол не могу никад да изазову (датум чији је исказ пред конобаром и једном курвом одређивао њему самом неку непристојност — и тада можда не каже ли се ипак, да ли је успео да се уздржи — односно свој језик, усне, јер наизглед беше то као да је то изговорио), конобар говорећи или боље речено урлајући понови „Si Senor!“, гледајући га а не видевши га својим истим мртвим очима, горућим, девојка у том тренутку рекавши конобару нешто што га се без сумње тицало, њега (њему који је још увек у својој песници држао прљаве новчанице, у свом удобном оделу, свом непристојном брбљању), али и сувише брзо да би могао да разуме (могао је још да чита новине, да схвати неколико речи ако би се говорило разговетно и полако, али иначе не: ово је такође било сувише далеко сада, као и остало), без сумње нешто за презирање (не због тога што се сетио — оног због чега се ни она ни конобар нису више бринули као што се не брину ни за сан, сувише џилан, сувише далек, сувише јасан, да би било могуће веровати у његову истинитост, да га се сећају другчије него као о апсолутно невероватном доживљају који нам се догодио док смо спавали) или шта више презирући, дегутиран (и то не због љутње одбијене или занемарене жене: професионално хладно — врста брбљања коју измењују два намештеника који раде у областима једва различитим у истој струци) изгледало је да га конобар не чује и ако се дешавало нешто невидљиво, које је произилазило из њега (а да заправо није могло да се каже како: његово увек неприступачно лице, његово тело спремно — на располагању) као бесан и лаконски пристанак: око ручног зглоба манжетна земљане боје кратког капута искрзана у неједнаке ресе, кошуља око ручног зглоба била је искрзана такође; рука уграби три пружене новчанице, три рашчупављена и нејасно зелена дројка, укочи се, као да није разумела, бројала и поново бројала новчанице, опажајући да је то била више него двострука цена чаше: али не учини ни једну од две ствари које би могле да се очекују, односно, или да стави новчанице у џеп без речи или да каже: „преварили сте се“, неуморним и slabим гласом урлајући само: „Још једно пиво?“ и говорећи му: „Не“, спуштене главе, остајући ту под двоструким погледом, презирућим и осуђујућим, девојчиним и конобаровим, као да у том тренутку, упркос нејасној граји гласова, буке сударених чаша и тањира, постојали су само њих троје у бару: он, поткупљив, и благо кључање меса под светлуцавом хаљином удовице, и конобар који би, помисли он, са својим белим сакоом и мрачним лицем изгледао, на негативу, такође, (светло лице и црн сако) обучен у црнину („Али, помисли он још, да ли у неким земљама бело није такође боја смрти?“), као свештеник који служи, славећи га неким ужасним култом бдијући над својом полицом са намирницама, посвећеним сенкама, гастрономским скелетима који долазе у време затварања да прождеру без сумње све и то тако добро да је веровао да осећа, пењући се од заветне хране изложене у малим судовима — месо, ружичасти морски ракови, шкољке, јастози белих очију, млохава риба — као слаб мирис мора и труљења слично оном које се испарава по плажама и оних ствари пихтијастих, сивих и светлуцавих које су таласи напустили, и које смрде на

сунцу у роју мува и морских лисних ваши, глас конобара који му је опет долазио кроз буку, вичући из све своје снаге и држећи новчанице као да ће му их прилепити на лице: „Нећете још једно пиво?“, и тада он устаде и изађе веома брзо, са млаким пивом које се љуљало у његовом стомаку као нека врста страног тела, неспојивог и трулог.

Пивске боце су се налазиле на дугом трпезаријском столу, на поцинкованом послужавнику, а друге отворене, доле преврнуте; пивске боце бејаху тамно жуте, скоро смеђе, са именом и марком пивнице написаним на стаклу са усеченим словима оцртавајући круг, отприлике на средини боце. Било је такође више бачених новина у нереду, (и право речено, у ствари, у исти мах оскудице и јефтиног квалитета папира и садржаја, више него новина, врсте брошура, прокламација са необичним и емфатичним насловима), и не само више него, бе икакве сумње, све оне које су изгледале купљене одједном и прочитане на неки начин исто, односно прегледане летимице веома журно тим селективним оком које имају професионалци, способни да открију у неколико секунди у збрци извештаја са митинга, расправа, резолуција и свакодневних победничких билтена, две, или три јестиве реченице — неуредно нагомилане новине, дакле, купљене, развијене, прочитане, сварене, поново савијене и остављене (или штавише одбачене) у времену које је потребно нормалном човеку да прогута на брзину свој доручак и коју је Американац открио кад се подигао, напуштајући сто на коме је седео пореметивши гомилу листова, његова задњица затим његова бутина повлачећи оне који су се налазили под њим тако да су се једне од тих новина (прве са гомиле) нашле на послужавнику, на столу и обешене на пола, као један угао чаршава, остале распоређене, почевши од њега у једном низу, представљајући од прилике облик лепезе тако добро да се касније студент сетио да је био приморан да нагне главу да би дешифровао, махинално дешифровао још једном (синоћ је већ прочитао више пута) исти велики наслов који се протезао горе и целом ширином прве стране, и понављајући у лежерним варијантама исто крваво питање, сричући овог пута уназад на првој страни:

¿ QUEN HA MUERTO A COMMAN

друге новине су прикриле крај наслова који изгледа да је себи дао задатак да га заврши, поново га узевши почев од последње речи, на начин тих хорских гласова опере чији певачи понављају у различитим фондовима исти музички мотив

EL COMANDANTE SANTIAGO GIGANTE DE LA LUCHA.

Превела са француског:
БРАНКА ГРУДИЋ